

7.5.2014

Gasum Oy
PL 21
02151 Espoo

Viite
Arviointiohjelma saapunut 27.1.2014

LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA, BALTICCONNECTOR, MAAKAASUPUTKI SUOMEN JA VIRON VÄLILLÄ

1. HANKETIEDOT JA YVA -MENETTELY

Gasum Oy on 27.1.2014 saattanut vireille Suomen ja Viron välisen Balticconnector-maakaasuputkihankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toimittamalla Uudenmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukseen (ELY-keskus) hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointiohjelman.

Arviointiohjelma ja arviointiselostus

Arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma niistä selvityksistä, joita ympäristövaikutusten arvioimiseksi on tarpeen tehdä sekä siitä, miten arviointimenettely järjestetään.

Hankkeesta vastaava laatii arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella arviointiselostuksen.

Hankkeesta vastaava ja yhteysviranomainen

Hankkeesta vastaava on Gasum Oy, jossa hankkeen yhteyshenkilönä on Eero Isoranta. Arviointiohjelman on laatinut konsulttitoimeksiantona Ramboll, jossa yhteyshenkilönä on Tommi Marjamäki.

Uudenmaan ELY-keskus toimii tässä hankkeessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisena yhteysviranomaisena. Yhteysviranomaisen edustaja on Leena Eerola (Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista 3 §, 1 mom. 10 kohta sekä asetus elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksista 2 § 1 mom. 3 kohta ja 3 § 1 mom. 1 kohta).

Hanketausta ja hankkeen kuvaus

Gasum Oy suunnittelee merenalaisen maakaasuputken rakentamista Suomen Inkoosta Viron Paldiskiin. Tavoitteena on yhdistää Suomen ja Viron kaasunjakeluverkostot ja parantaa kaasun alueellista saatavuutta sekä toimitusvarmuutta Suomessa ja Baltian maissa. Balticconnector-maakaasuputkihankke on luokiteltu EU:n prioriteettiprojektiksi ja sille on myönnetty EU:n rahoitustukea. Hanke on myös osa EU:n rahoittamaa Euroopan laajuista energiaverkoston.

Lasku hankkeesta vastaavalle 24 960 €. Maksuperusteet ovat lausunnon liitteenä.

Balticconnector-maakaasuputki yhdistetään olemassa olevaan kaasuverkostoon Suomessa ja Virossa. Hankkeeseen sisältyy myös vastaanottoasemat Suomessa ja Virossa, maanpäällinen kaasuputki Suomen rantautumiskohdasta Inkoon kompressoriasemalle ja Viron rantautumiskohdasta vastaanottoasemalle Kersalussa Paldiskissa sekä kompressoriasema Inkoossa.

Merenalainen kaasuputki on halkaisijaltaan noin DN 500 millimetriä ja pituudeltaan noin 81 kilometriä. Vuosittaisen kaasun läpikulkumäärän terminaalista kaasuputkeen arvioidaan olevan noin 5 TWh ja suunniteltu vuosittainen siirtokapasiteetti on kaksi miljardia kuutiometriä. Maakaasuputkistoa ja Inkoon kompressoriasemaa ohjataan ja valvotaan jatkuvasti miehitetystä Kouvolan keskusvalvomosta. Putkistolle tehdään säännöllisesti tarkastuksia. Putkiston käyttöikä on noin 50 vuotta.

Kaasuputki asennetaan joko ankkuroidun tai dynaamisesti asemoitavan putkenlaskualuksen avulla. Asennus merenpohjaan edellyttää ruoppausta, räjäytyksiä, täyttöjä ja kiviaineksen kasaamista. Reitin optimointi tehdään yksityiskohtaisen reittisuunnittelun yhteydessä geoteknisiin ja ympäristötutkimuksiin perustuen.

Kaasuputki asennetaan merenpohjaan, mutta joillakin alueilla putki täytyy suojata muun muassa laahaavilta ankkureilta. Suojaus tehdään joko kaivamalla putki kaivantoon merenpohjassa tai peittämällä se kivillä. Putken vakauden turvaamiseksi putki kaivetaan kaivantoon tai peitetään kivillä lähellä rantautumiskohtaa. Myös olemassa olevien putkien ja kaapelien risteyskohdissa käytetään kivipeitteitä. Suomenlahden syvissä kohdissa kaasuputki jää näkyviin merenpohjaan.

Balticconnector-maakaasuputken suunniteltu rantautumiskohta Suomessa sijaitsee Fjusön niemellä noin kaksi kilometriä itään Inkoon satamasta. Hankealueen ympäristössä on satama, käytöstä poistettu voimalaitos, kivilouhos, Huoltovarmuuskeskuksen toimintoja, kalasatama ja veneiden talvisäilytyspaikka.

Inkoon saaristossa on paljon loma-asuntoja vakituisten asuntojen lisäksi. Pienveneliikenne on vilkasta ja saaristossa on myös useita ammattikalastajia. Putkilinjaus kulkee Inkoon saariston Natura 2000 -alueen läpi ja hankkeen läheisyydessä on useita muita suojelualueita.

Hankkeen vaihtoehdot

Vaihtoehto VE 0: Balticconnector-maakaasuputkihanketta ei toteuteta.

Vaihtoehto VE FIN 1: Balticconnector-maakaasuputki rakennetaan Suomenlahden poikki Suomen Inkoosta Viron Paldiskiin, Stora Fagerön pohjoispuolelta kulkevaa reittiä pitkin.

Vaihtoehto VE FIN 2: Balticconnector-maakaasuputki rakennetaan Suomenlahden poikki Suomen Inkoosta Viron Paldiskiin, Stora Fagerön eteläpuolelta kulkevaa reittiä pitkin.

Vaihtoehto VE EST 1: Balticconnector-maakaasuputki rakennetaan Suomenlahden poikki Suomen Inkoosta Viron Paldiskiin, rantautumiskohta Kersalussa Virossa.

Vaihtoehto VE EST 2: Balticconnector-maakaasuputki rakennetaan Suomenlahden poikki Suomen Inkoosta Viron Paldiskiin, rantautumiskohta Pakrineemessa Virossa.

Hankkeen YVA -menettelyn tarve

Hankkeen YVA-menettelyn tarve määräytyy YVA-lain (468/1994 muutoksineen) 4 a §:n ja 4 § 2 momentin perusteella. 4 a §:n mukaan YVA-lakia sovelletaan Suomen talousvyöhykkeellä. 4 § 2 momentissa säädetään arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa.

Hanke ei sisälly YVA-asetuksen 6 §:n hankeluetteloon, jonka kohdan 8 b mukaan kaasuputket, joiden halkaisija on yli DN 800 millimetriä ja pituus yli 40 kilometriä edellyttävät YVA-menettelyä. YVA-lain 4 § 2 momentin mukaan arviointimenettelyä sovelletaan yksittäistapauksessa hankeluettelon hankkeiden lisäksi myös hankkeeseen, joka todennäköisesti aiheuttaa luettelon hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia laadultaan ja laajuudeltaan merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Ympäristöministeriön 17.2.2006 antaman päätöksen YM1/5521/2006 mukaan Balticconnector -maakaasuputkihankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Päätöksen perusteluissa katsotaan, että hankkeen ympäristövaikutukset kohdistuvat erityisesti Suomen ja Viron rannikkovyöhykkeille, joissa putken sijoittaminen edellyttää putkiväylällä merenpohjan ruoppauksia ja täyttöjä. Halkaisijaltaan noin DN 500 millimetrin ja pituudeltaan noin 80 kilometrin kaasuputken ympäristövaikutukset ovat todennäköisesti vastaavanlaiset kuin YVA-asetuksen 6 §:n hankeluettelossa rajana olevan halkaisijaltaan 800 millimetrin ja pituudeltaan 40 kilometrin putken (kohta 8 b). Hanke on myös Suomen ja Viron välisen YVA-sopimuksen liitteessä 1 olevan hankeluettelon kohdan 8 mukainen hanke (Suuriläpimittaiset öljy- ja kaasuputket. Vedenalaiset putket Itämerellä).

Uudenmaan ELY-keskus toteaa lisäksi, että YVA-menettelyllä edistetään ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätään kansalaisten tiedon-saantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Liittyminen muihin hankkeisiin ja suunnitelmiin

Suunnitellut LNG-terminaalit Inkoossa ja Paldiskissa.

Balticconnector-maakaasuputki risteää säännöllisesti liikennöityjen laivaväylien kanssa lähes koko putkilinjan pituudelta.

Suomenlahdella kulkee useita tietoliikennekaapeleita, jotka risteävät Balticconnector-maakaasuputken kanssa.

Nord Stream maakaasuputket 1 ja 2 sekä Nord Stream laajennushankkeen suunnitellut kaksi uutta putkilinjausta risteävät Balticconnector -maakaasuputkihankkeen kanssa.

Inkoon-Raaseporin tuulipuistohanketta on suunniteltu Balticconnector -maakaasuputken länsipuolelle. Tuulipuistohankkeen suunnitellut sähkökaapelit ja muut mahdolliset tarpeet otetaan huomioon Balticconnector-maakaasuputken suunnittelussa.

Kaasuputkihankkeen vaikutusalueella on useita muita toimintoja ja hankkeita, jotka eivät suoraan liity Balticconnector-hankkeeseen. Ne

otetaan huomioon arvioinnissa, jos niillä voi olla yhteisvaikutuksia Balticconnector-hankkeen kanssa.

Arviointimenettelyn yhdistäminen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Balticconnector-maakaasuputken rakentaminen Suomen aluevesillä ja Suomen talousvyöhykkeellä edellyttää Etelä-Suomen aluehallintoviraston myöntämää vesilain mukaista lupaa putkilinjan rakentamista, käyttöä ja ylläpitoa varten.

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain mukaista valtioneuvoston suostumusta tarvitaan ympäristötutkimusten tekemiseen ja putkireitin käyttöoikeuteen.

Rajat ylittävän maakaasun siirtoputken rakentaminen edellyttää maakaasumarkkinalain mukaista hankelupaa työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Maakaasuputken turvallinen rakentaminen ja maakaasun säilyttäminen edellyttää lisäksi rakentamislupaa TUKESilta.

Matalapaineisen maakaasuputken rakentaminen tarvitsee maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen luvan paikalliselta rakennusvalvontaviranomaiselta. Merenalaisen osuuden käyttöoikeus myönnetään vesilupakäsittelyn yhteydessä.

Toiminnan sijoittamisessa on otettava huomioon oikeusvaikutteisissa kaavoissa osoitettu alueen käyttötarkoitus ja aluetta koskevat kaavamääräykset. Joddbölen asemakaavaa saattaa olla tarpeen muuttaa.

Kompressoriasema vaatii maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen rakennusluvan paikalliselta rakennusvalvontaviranomaiselta. Kompressoriasema saattaa rakennusluvan lisäksi tarvita ympäristöluvan.

Maakaasuputken asennuksessa ja merkitsemisessä tulee noudattaa Liikenneviraston antamia ohjeita (*Liikenneviraston ohjeet ilmajohtojen, kaapeleiden ja muiden johtojen asettamisesta ja merkitsemisestä*, dnro: 6155/040/2010).

Suoja-alueilla on noudatettava aluevalvontalain 17 §:ssä säädettyjä rajoituksia. Muun muassa rakentamiseen, maa-aineksen ottoon, läjitykseen ja tutkimiseen on saatava aluevalvontaviranomaisen lupa. Lupaviranomainen on aluevalvontalain 20 §:n nojalla 31.12.2014 saakka Suomenlahden meripuolustusalue ja 1.1.2015 lukien Merivoimien eskunta.

Mikäli hankealueelta havaitaan merkkejä mahdollisista muinaismuistolain (295/1963) mukaisista muinaismuistoista, tulee asiasta olla yhteydessä Museovirastoon.

Hanketta koskevan päätöksenteon yhteydessä tulee ottaa huomioon laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (272/2011) ja valtioneuvoston asetus merenhoidon järjestämisestä (980/2011) sekä näiden mukaiset ympäristötavoitteet, suunnitelmat ja toimenpideohjelmat.

2. ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiohjelman vireilläolosta on ilmoitettu Kirkkonummen Sanomat ja Västra Nyland -lehdissä.

Arviointiohjelma on kuulutettu ja ollut nähtävillä 10.2.2014 – 7.4.2014 seuraavissa paikoissa:

Inkoon kirjasto, Ola Westmanin puistotie 1, 10210 Inkoo
 Inkoon kunnantalo, Ola Westmanin puistotie 3, 10210 Inkoo
 Siuntion kunnankirjasto, Asematie 2, 02580 Siuntio
 Internetissä: www.ymparisto.fi/balticconnectorYVA.

Arviointiohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuus tiistaina 25.3.2014 klo 18 - 20 Kyrkfjärdenin koululla, Museotie 7, 10210 Inkoo.

Viranomaistapaaminen järjestettiin 14.3.2014 Uudenmaan ELY-keskuksessa.

Balticconnector-maakaasuputkihankkeella on todennäköisesti merkittäviä ja haitallisia ympäristövaikutuksia myös toisen valtion alueella. Tämän vuoksi hankkeeseen sovelletaan YK:n Euroopan talouskomission yleissopimusta valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista eli niin sanottua Espoon sopimusta (SopS 67/1997). Sopimuksen perusteella suomalaisilla on mahdollisuus esittää mielipiteitä myös hankkeen Virossa Suomeen kohdistuvista ympäristövaikutuksista. Muut Itämeren alueen kansalaiset, yhteisöt ja viranomaiset ovat voineet vastaavasti esittää mielipiteitä YVA-ohjelmasta niiltä osin, kun hankkeen Suomen osan vaikutukset ulottuvat muihin maihin.

Hanketta suunnitellaan sekä Suomessa että Virossa ja vaikutukset kohdistuvat kummankin valtion alueelle. Siksi hankkeeseen sovelletaan myös Espoon sopimusta tarkentavaa Suomen ja Viron kahdenvälistä sopimusta valtioiden rajat ylittävien vaikutusten arvioinnista (SopS 51/2002). Ympäristövaikutusten arviointi toteutetaan kahdenvälisen sopimuksen artiklan 14 mukaisena yhteisenä ympäristövaikutusten arviointina niin pitkälle kuin maiden lainsäädäntöjen mukaan on mahdollista.

Ympäristöministeriö välittää tiedot kansainvälisen kuulemisen osalta Espoon sopimuksen mukaisille kohdeosapuolille Suomesta saadusta palautteesta ja muista Itämeren maista saadut kannanotot puolestaan yhteysviranomaisena toimivalle Uudenmaan ELY-keskukselle.

3. YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Uudenmaan ELY-keskus on pyytänyt arviointiohjelmasta lausunnot Inkoon kunnalta, Siuntion kunnalta, Raaseporin kaupungilta, Kirkkonummen kunnalta, Etelä-Suomen aluehallintovirastolta, Uudenmaan liitolta, Museovirastolta, Länsi-Uudenmaan maakuntamuseolta, Eteläkärjen ympäristöterveydeltä, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokselta, Työ- ja elinkeinoministeriöltä, Energiavirastolta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKESilta, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafilta, Metsähallitukselta, Liikennevirastolta, Pääesikunnalta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta, Suomen ympäristökeskukselta, Fortum Oyj:ltä, Fingrid Oyj:ltä,

Rudus Oy:ltä, Huoltovarmuuskeskukselta, Inkoo Shipping Oy Ab:ltä ja Venehotelli Inkoolta ja Inkoon kalastusalueelta.

Arviointiohjelmasta toimitettiin yhteysviranomaiselle 14 lausuntoa ja neljä mielipidettä. Lausunnot ja mielipiteet löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/balticconnectorYVA.

Seuraavassa on esitetty yhteenveto lausuntojen ja mielipiteiden pääsällöstä.

Yhteenveto lausunnoista

Hanke

Balticconnector-hanke liittyy kiinteästi Finngulf LNG-terminaali-hankkeeseen, ja hankkeiden jakaminen kahteen erilliseen YVA-menettelyyn on osin keinotekoista.

YVAan on käytännössä valittu vain yksi vaihtoehto pienin vivahde-eroin. Toisistaan eroavia reittivaihtoehtoja olisi syytä tarkastella ohjelmassa esitettyä enemmän. Vaihtoehtovalinnan perustelut ja aiemmin tutkitut vaihtoehdot on myös esitettävä. Lisäksi Inkoossa on selvitettävä useampia rantautumisvaihtoehtoja. Fjusö ei vastaa asemakaavaa, jossa on kaksi aluevarausta rantautumiskohdaksi. Nämä kohdat on myös selvitettävä vaihtoehtoisina rantautumiskohtina.

Hankkeen vaikutusalueen laajuus ja rajauksen perustelut tulee esittää.

YVAssa tulee huomioida kaikki olemassa olevat ja valmisteilla olevat ympäristösopimukset, -ohjelmat ja -linjaukset sekä valmisteilla oleva EU:n merialuesuunnitteludirektiivi.

Vaikutukset merialueeseen ja luontoon

Ympäristönsuojelun kannalta lähtökohtana tulee olla sellainen ratkaisu, joka ei muuta veden luontaisia virtausoloja tai vaikuta merkittävästi meriekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan.

Hankkeen merkittävimmät vedenalaiset ympäristövaikutukset ovat todennäköisesti työnaikaisia ja enimmäkseen vedenlaatuun ja pohja-eläimistöön kohdistuvia paikallisia vaikutuksia. Veden laatuun ei ole odotettavissa pysyviä muutoksia. Hankkeen vaikutukset kalastoon, merilintuihin ja -nisäkkäisiin jäänevät vähäisiksi.

Ohjelmassa esitetään tehtäviä ympäristötutkimuksia, mutta toisaalla todetaan, että hyödynnetään olemassa olevia tietoja sekä mahdollisten jatkotutkimusten tietoja. Näin ollen ohjelmasta ei saa selkeää kuvaa vaikutusten arvioinnin toteuttamisesta.

Merenpohjan korkeuserojen tasoittamiseen liittyy kovien harjanteiden ja paljastumien louhintaa, räjäytyksiä, ruoppausta ja syvänteiden täyttämistä. Nämä toiminnot nostavat pohjaan varastoituneita ravinteita ja pohjaan suspendoitunutta ainesta vesimassaan. Veden samentuminen voi paikallisesti näkyä pidempäänkin riippuen alueen virtausoloista. Sedimentin kiintoaineen leviämistä ja viipymää vedessä, ravinnepitoisuuks-

sia sekä haitallisten aineiden pitoisuuksia on seurattava ja ennen putken asentamista on laadittava suunnitelma haittojen torjumiseksi.

Alueella on tehty mittauksia, mutta virtauksista alueella on annettu varsin ylimalkaista tietoa ja kunnollinen tutkimusohjelma puuttuu. Putken vaikutuksia virtauksiin tulisi selvittää erityyppisillä pohja-alueilla ja virtaus selvityksen tulisi sisältää kolmiulotteiset virtausten mittaukset. Riittävän pitkäaikaisten virtausmittausten perusteella tulee selvittää resuspension vaikutukset luonnonsuojelu- ja Natura 2000 -alueisiin, kalojen kutualueisiin sekä tiedossa oleviin vedenalaisiin Natura 2000 -luontotyypeihin.

Kalojen tärkeimpien lisääntymisalueiden sijainti tulee selvittää ja arvioida riskit niiden tuhoutumiselle rakentamisen ja käytön aikana. Kaasuputken on suunniteltu toimivan vuosikymmeniä, joten kalastukseen kohdistuvia vaikutuksia tulisi tarkastella pidemmällä aikavälillä.

Mikäli arvioinnissa havaitaan reitillä sijaitsevan tärkeitä hylkeiden esiintymisalueita, tulee putken rakentaminen ajoittaa siten, että haitat hylkeille ovat mahdollisimman vähäiset.

Putken käyttöönoton valmistelussa painekokeessa käytetään kemikaaleilla käsiteltyä merivettä, joka johdetaan mereen. Kokeessa käytettävät aineet ja niiden ympäristövaikutukset on selvitettävä.

Alueella aiemmin tehdyt luontoselvitykset on otettava huomioon ja niitä on täydennettävä muun muassa viitasammakon esiintymisen selvityksellä. Fjusön alueelta tulisi teettää pesimälinnustoselvitys. Merialueella kaasuputkilinjauksen lähellä sijaitsee kaksi merkittävää maailmanlaajuisesti vaarantuneen allin levähdysaluetta. Levähdysalueiden tarkemman rajauksen ja merkittävyyden selvittämiseksi tulisi Inkoon saariston Natura-alueella tehdä muutolla levähtävän linnuston selvitys.

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura 2000 -arviointi on tehtävä Paldiskin lisäksi myös Inkoossa. Arvioinnin on perustuttava Balticconnector/LNG-hankkeen kokonaisvaikutuksiin, putken laskemisen, ruoppausten, ruoppausmassojen läjityksen ja lisääntyvän laivaliikenteen kokonaisympäristövaikutuksiin.

Melu

Hanke aiheuttaa vedenalaista ääntä sekä kaasuputken asennustyössä että putken käytössä. Melun vaikutusalueen suuruuteen vaikuttavat muun muassa veden syvyys, pohjan laatu ja vuodenaika. Asennustyöstä aiheutuva melu ei oletettavasti merkittävästi nosta olemassa olevaa melutasoa. Räjähdykset ja muu impulsiivista melua aiheuttava työ ovat merkityksellisiä fysikaalisen ympäristön muuttajia. Käytönaikainen kaasuvirtauksen aiheuttama äänenpainetaso on oletettavasti matala, mutta kompressoriasemien läheisyydessä putken melutaso saattaa olla laivan lähdetason luokkaa.

Vedenalaisen melun on todettu olevan vakava haitta sekä merinisäkeille että kaloille. YVA-ohjelman ylimalkainen selvitys hankkeen vedenalaisista meluhaitoista on riittämätön ja ohjelmaa tulee tältä osin täydentää. Koska kaasuputkilinjauksen töiden meluhaitoista ei ole tark-

kaa tietoa, hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa on noudatettava varovaisuusperiaatetta. Hankkeen ympäristövaikutuksia on myös seurattava.

Melun vaikutuksia kalastoon tulee seurata esimerkiksi kaikuluotauksen avulla ja tähän perustuen arvioida putkilinjan kalastovaikutuksia. Raken-
tamisen aikaisten räjäytysten vaikutuksen vähentämiseksi räjäytykset
tulee ajallisesti kohdistaa määrätyille päiville.

Maankäyttö

Selostuksessa tulee hankkeen ja sen vaikutusalueen kaavoitustilanne esittää ohjelmassa esitettyä tarkemmin sekä maakunta- että yleiskaava-tilanteen osalta.

Suunnitellun maakaasuputken maanpäällä kulkeva osuus on Joddbölessä maakuntakaavan teollisuusalueen aluevarausmerkinnällä osoitetulla alueella. Kyseisellä alueella on kiviainesvarantoja, jotka on osoitettu Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaavassa ominaisuusmerkinnällä. Arviointiselostuksessa tulee selvittää hankkeen ja alueen kiviainesvarantojen käytön yhteensovittamista ja tiedossa olevien hankkeiden yhteisvaikutukset.

Molemmat putkivaihtoehdot osuvat merialueelle, jossa on maakunta-kaavamerkintänä Natura-alue. Muita vaikutusten arvioinnin kannalta keskeisiä maakuntakaavamerkintöjä ovat Uudenmaan maakuntakaavassa osoitettu LNG-terminaalin kohdemerkinnällä osoitettu sijaintipaikka Fjusön niemimaalla sekä Inkoo-Raasepori merituulipuistohankkeen sähkönsiirron yhteystarve kantaverkkoon.

Joddbölessä sijaitsevaa voimassa olevaa asemakaavaa ei ole mainittu ohjelmassa. Joddbölen asemakaavaa on mahdollisesti tarpeen muuttaa ja tämä on pääsääntöisesti edellytys sille, että asemakaava-alueelle voidaan myöntää lupa putken laskemiselle ja kompressoriasemalle. Kompressoriasema saattaa rakennusluvan lisäksi tarvita ympäristöluvan.

Liikenne

Vaikutuksia meriliikenteeseen on käsitelty asianmukaisesti.

Putken avulla kyetään osa maakaasusta toimittamaan kohdemaahan ilman laivauksia. Tällä on alusliikenteen riskeihin vaikutusta, koska putkea pitkin pumpattavia kaasumääriä ei tarvitse kuljettaa aluksilla.

Hankkeella tulee olemaan vaikutuksia alueen vesiliikenteelle, varsinkin putken asennusvaiheessa, sillä putkilinjaus kulkee useiden väylien alitse. Hankkeesta vastaavan tulee olla Liikennevirastoon yhteydessä kaasuputken väylän alitussuunnitelmista sekä putken linjauksesta Bärösundsfjärdenillä.

Hankkeesta vastaavan tulee olla yhteydessä Liikennevirastoon ja sovitava yksityiskohtaisen suunnittelun edellyttämistä selvityksistä. Tutkimus- ja asennustöissä käytettävien alusten on oltava jatkuvassa yhteydessä Suomen ja Viron liikenteenohjauskeskuksiin ja alusten tulee nou-

dattaa liikenteenohjauskeskusten ohjeita sekä meriteiden sääntöjä. Hankkeesta vastaavan tulee toimittaa hyvissä ajoin toteutettavan putkilinjauksen koordinaattitiedot Liikennevirastolle, jotta se voidaan merkitä merikartoille muiden vesilläliikkujien tiedoksi. Putken asennuksessa ja merkitsemisessä tulee noudattaa Liikenneviraston antamia ohjeita.

Turvallisuus ja riskit

Työ- ja elinkeinoministeriö on todennut tutkimuslupaa koskevassa päätöksessään, että vaihtoehtoisten putkilinjojen vaikutukset ja niihin liittyvät riskit tulevat arvioitaviksi tarkemmin YVA-menettelyn aikana tutkimustulosten perusteella. YVA-selostuksessa on tästä syystä perusteltua tuoda selvästi esille hankkeen vaikutukset ja niihin liittyvät riskit.

YVA-ohjelmassa on huomioitu vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) ja lain nojalla annettujen säännösten mukaiset lupamenettelyt.

Arkeologinen kulttuuriperintö, kulttuuriympäristö ja maisema

Rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman arvokkaat kohteet on esitetty riittävällä tavalla. Maisemaan ja kulttuuriperintöön kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi esitetyt menetelmät vaikuttavat riittävältä.

Hankkeella voi olla vaikutusta arkeologiseen kulttuuriperintöön. Muinaisjäännösten tuhoaminen ja vahingoittaminen on muinaismuistolain vastaista. Hankealueen ja sen lähiympäristön maassa olevista tunnetuista muinaisjäännöksistä ei ole karttaa ja hylkykohteita on esitetty kartalla puutteellisesti. Museovirastolla ei ole kattavaa tietoa hankkeen vaikutusalueen muinaisjäännöksistä. Jos muinaismuistoja havaitaan, haitallisten vaikutusten lieventämisestä ja muinaismuistolain mukaisesta menettelystä sovitaan Museoviraston kanssa. Hankkeen suunnittelun yhteydessä on tärkeää selvittää luotettavasti se, onko hankkeeseen liittyvien vesirakennustöiden alueella vedenalaisia kulttuuriperintö- tai muinaisjäännöskohteita. Erilaiset luotaukset ovat usein välttämätön osa arkeologista vedenalaisinventointia, mutta ne eivät yksinään riitä inventoinniksi. Muinaismuistolakia ei sovelleta talousvyöhykkeellä, mutta sielläkin on huolehdittava siitä, että putken reitti on inventoitu kulttuuriperintökohteiden havaitsemiseksi ja hankkeen suunnittelussa varmistetaan, ettei sen yhteydessä tuhoudu tai vahingoitu kulttuuriperintökohteita.

Vaikutukset tieteelliseen perintöön

Hankkeen potentiaalisella vaikutusalueella sijaitsee SYKEN ja Uudenmaan ELY-keskuksen ylläpitämiä meren tilan seuranta-asemia. Suunnittelun reitin varrella on seitsemän seuranta-asemaa, jotka sijaitsevat korkeintaan kolmen kilometrin päässä putkireitistä. Peruuttamattomat vaikutukset seuranta-asemiin tuhoavat pitkät tieteellisesti ja merenhoidollisesti merkittävät aikasarjat ja siten putkilinjauksen siirtäminen kauemmaksi on tärkeää.

Yhteisvaikutukset

Rantautumiskohdan ja kompressoriaseman välisen maakaasuputken ympäristövaikutukset eri vaihtoehdoissa on selvitettävä. Alustavassa lin-

jauksessa kaasuputki risteää maalla varmuusvaraston öljyputken, kunnan vesi- ja viemärijohtojen sekä kalasatamaan suunnitellun tien kanssa. Putkilinjaus ja toteutus Stora Fagerön ja rantautumiskohdan välillä on selvítettävä yksityiskohtaisilla kartoilla ja vaikutukset arvioitava ottaen huomioon muun muassa, että Fjusön ja Jakob Ramsjön välisen se-län on tarkoitus toimia LNG-alusten kääntymispaikkana ja että suunnitelmissa on jonkin verran ruoppauksia. YVA-selostuksessa tulee tuoda selkeästi esille, miten ja millaisia yhteisvaikutuksia on arvioitu LNG-termiinalihankkeen kanssa.

Hankkeessa tarkastellun maakaasuputkireitin itäpuolella, noin 20 kilometrin etäisyydellä sijaitsee Fingrid Oyj:n Estlink 1 tasasähköyhteyden merikaapeli. Tämän hetkisen tiedon perusteella hankkeella ei ole vaikutusta Estlink 1-merikaapeliin.

Merituulivoimahankkeita ei ole mainittu hankkeiden yhteisvaikutuksia käsittelevässä ohjelman kohdassa 8.6. Näiden hankkeiden tilanne tulisi selvittää ja arvioida hankkeiden yhteisvaikutukset.

Suunnitellulla laskureitillä on useita Puolustusvoimien kuitu- ja kupari-kaapeleita. Rakentajan on tehtävä risteämissopimus merenpohjassa jo olevien kaapelin omistajien kanssa.

Muita kommentteja

Maakaasuputken rakentaminen ei saa missään olosuhteissa aiheuttaa sotilasväylän operatiivisen käytön estymistä.

Maakaasuputken laskureitti leikkaa Porsön suoja-alueen luoteisreunan. Aluevalvontalaissa säädetään rajoituksista ja luvituksesta suoja-alueilla.

Rakennettavan kaasuputken on oltava toteutukseltaan sellainen, että se ei estä puolustusvoimien ampuma- ja muuta toimintaa alueella.

Merenpohjassa talousvyöhykkeellä olevien miinojen ja räjähteiden raivaaminen ei kuulu suoraan merivoimille ilman eri määräystä ja ilman, että siitä aiheutuvista kustannuksista on erikseen sovittu.

YVA-ohjelmassa on huomioitu muun muassa vaikutukset ihmisten elin-oloihin, turvallisuuteen sekä ilmanlaatu- ja meluvaikutukset ja yhteisvai-ikutukset alueen muiden hankkeiden kanssa, joten terveydensuojelun kannalta ei ole huomautettavaa.

Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida mahdolliset vaikutukset kalojen käyttökelpoisuuteen ihmisravintona. Veden samentumisen vaikutuk-sia on tarpeen selvittää myös hankkeen vaikutusalueen uimaveden laa-tuun.

Nykytilan kuvauksesta puuttuu maininta Kallbådanista hylkeidensuoje-lualueena. Kallbådanin Natura-alue sijaitsee Kirkkonummen ja Inkoon kunnissa.

YVA-ohjelmassa on epätasällisyyksiä ja ympäristövaikutusten kannal-ta epäoleellista tietoa. Tekstissä mainitaan virheellisesti, että pohjatroo-laus olisi Suomenlahdella kielletty.

Tekstien kieliasun tarkistamiseen on varattava riittävästi aikaa.

Vastaukset Espoon sopimuksen ja Suomi – Viro kahdenvälisen sopimuksen mukaiseen ilmoitukseen

Ympäristöministeriö on ilmoittanut maakaasuputkihankkeen YVA-menettelyn alkamisesta Virolle, Latvialle, Liettualle ja Venäjälle. Maita pyydettiin ilmoittamaan halukkuutensa osallistua hankkeen arviointimenettelyyn sekä samalla antamaan mahdollisia kommentteja arviointiohjelmasta. Viro on ilmoittanut osallistuvansa menettelyyn. Venäjän luonnonvaraministeriö on ilmoittanut, että Venäjä osallistuu, mutta maan virallinen vastaus lähetetään Venäjän ulkoministeriön kautta. Liettua ilmoitti, ettei maa osallistu arviointimenettelyyn, mutta lähetti lausunnonsa kommentteja. Latvia ilmoitti, ettei osallistu arviointimenettelyyn, mutta toivoi saavansa arviointiselostuksen tiedoksi.

Arviointiohjelma lähetettiin lisäksi tiedoksi Ruotsille, Tanskalle, Saksalle ja Puolalle.

Viro edellytti lausunnossaan muun muassa, että vedenalaisen kulttuuriperinnön selvitykset ja hankkeen vaikutusten arviointimenetelmät on esitettävä selkeästi ja vaikutusarviointin laadinnassa tulee käyttää asiantuntijaa. YVA-menettelyssä tulee arvioida myös räjäytysten, huolto-toimenpiteiden ja käytöstä poistamisen vaikutukset. Selvitetäviin yhteisvaikutuksiin tulee lisätä suunniteltu Nord Stream kaasuputki. Lausunnossa kiinnitettiin huomiota tarpeeseen esittää uudempaa tietoa harmaahylkeiden määrästä. Lisäksi vaikutusarviointia kalastoon ja kalastukseen tulee tarkentaa ja täydentää. Natura-arviointi tulee esittää selostuksessa erillisenä osana. YVAssa tulee esittää ajantasainen tieto mahdollisesta LNG-terminaalista Suomessa ja Virossa.

Liettua toi kommentteissaan esille, että hankkeella voi etenkin rakentamisen aikana olla kielteisiä vaikutuksia hylje- ja kalapopulaatioille sekä Natura-alueille ja niillä eläville lajeille. Tutkijoiden suositukset rakentamisen ajoituksesta ja kaasuputken reittivalinnoista on syytä ottaa huomioon.

Kansainväliset lausunnot löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/balticconnectorYVA.

Yhteenveto mielipiteistä

Hanke

Balticconnector-hankkeelta tulisi vaatia yhtä laajaa YVA-ohjelmaa ja seurantasuunnitelmaa kuin Nord Stream-hankkeelta.

Vaihtoehtovertailussa pitkälle merimatkalle on vain yksi linjaus. Merilinjan osalta pitäisi pohtia myös Inkoon Natura-alueen itäpuolelta menevää vaihtoehtoa tai perustella miksi sitä ei otettu huomioon.

Vaihtoehto VE FIN 2 ei edellyttäisi koskemattomiin merenpohjan alueisiin kajoamista. Ruoppaus- ja räjäyttämistarve olisi pienempi kuin uuden väylän avaamisessa. On vakavasti harkittava alueeseen kohdistuvien samanaikaisten hankkeiden yhteensopivuutta ja yhteensovittamisen

tarkoituksenmukaisuutta ensisijaisesti luonnon mutta myös kuntatalouden ja yhteiskunnallisten vaikutusten näkökulmasta. Luonnollisesti on valittava luontoa vähiten haavoittava, pilaava ja käytön aikana kuormittava vaihtoehto.

Selvitykseen olisi hyvä saada vertailutietoa toisista vastaavanlaisista kaasuputkihankkeista, jotta niistä saatu kokemustieto tulisi hyödynnettyä. Tarvittavan kiviaineksen määrän lisäksi pitäisi selvittää mistä se otettaisiin ja mitä vaikutuksia sen kuljettaminen satamaan ja satamasta aiheuttaisi. Tässä voisi ottaa oppia Nord Streamin 2-vaiheen ohjelmasta.

Vaikutukset merialueeseen ja luontoon

Pohjanmuokkauksen vaikutus sedimentteihin ja niiden rehevöittävään vaikutukseen vesiekosysteemeissä on selvitettävä ottaen huomioon myös meristrategiadirektiivi.

Merenpohjan räjäytyksillä, ruoppauksilla ja pohjanmuokkauksella voi olla suuri paikallinen vaikutus saariston ekosysteemiin. Ympäristöselvityksillä tulee hankkia tietoa, jolla voidaan optimoida mahdollisuudet löytää ympäristön näkökulmasta vähiten haitallisesti vaikuttava reitti saariston läpi. Selvitykset putken vaikutuksista merenpohjaan ja ympäröiville rannoille täytyy tehdä huomattavasti yksityiskohtaisemmin kuin ohjelmassa on esitetty.

Suureksi osaksi luonnontilassa olevan Fjusön uhraaminen maakaasuputkelle ja LNG-terminaalille kyseenalaistetaan koska lähistöllä on jo teollisuusaluetta. Joddbölen kaavassa on aluemarkintä mahdolliselle kaasuputkelle, mutta YVAssa rantautumispaikka on esitetty eri paikassa kuin kaavassa. Saaristoluonnolle olisi haitallista tuhota uusi paikka Fjusössä.

Inkoossa maa-alueella keskeinen selvitettävä kohde vaikutusten osalta on maakunnallisesti arvokas Oxhagenin metsäalue, jolla on huomattavia luonnonarvoja monipuolisten biotooppien ja alueen laajuuden takia.

Merialueen lajeissa ja luontotyypeissä pitää ottaa huomioon myös Suomen ja HELCOMin uhanalaisluettelot. Natura-arviointi on syytä tehdä myös Inkoon saariston osalta, ottaen huomioon myös kohteen eheys.

Maankäyttö

Joddbölen teollisuusalueen kaavoitusta ja toimintoja on kehitettävä kestäväällä tavalla. Kaavasuunnitelmissa jo pitkään mukana olleen junaraitteen rakentaminen palvelisi niin Inkoon satamaa, pakastamoa, kalasatamaa, mahdollisesti LNG-terminaalia kuin uusia, alueelle toivottuja teollisuusyrityksiä.

Kulttuuriympäristö ja maisema

Kaasuputken vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön ovat suurimmat sen rakentamisen aikana. Siksi putken linjaus on tehtävä arvokkaat alueet kiertäen ja säästäen.

Yhteisvaikutukset

Ohjelmassa ei ole otettu huomioon Joddbölen alueen kaikkia hankkeita, kuten voimalaitoksen alasajoa, Inkoon sataman laajennusta ja Rudus Oy:n rantakallioiden murskaamohanketta. Yhteisvaikutuksissa pitää ottaa huomioon mainittujen lisäksi myös mahdollisuus Joddbölen ratajärjestelyihin.

4. YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Balticconnector-maakaasuputkihanke ulottuu Suomen ja Viron valtioiden alueille ja aluevesille sekä Suomen ja Viron talousvyöhykkeille.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma kattaa YVA-asetuksen 9 §:ssä mainitut arviointiohjelman sisältövaatimukset ja arviointiohjelma on käsitelty YVA-lainsäädännön vaatimalla tavalla.

Arviointiohjelmassa esitetyn lisäksi seuraaviin seikkoihin on syytä kiinnittää huomiota selvitysten tekemisessä ja arviointiselostuksen laadinnassa.

Suomenlahti on herkkä ja luonnonoloiltaan ainutlaatuinen ja se kärsii liiallisesta kuormituksesta. Siksi maakaasuputkilinja tulee suunnitella ja toteuttaa huolella siten, että sillä on mahdollisimman vähän haitallisia ympäristövaikutuksia. Hankkeen ympäristövaikutukset tulee arvioida hankkeen koko elinkaaren ajaksi.

Hankkeen kuvaus

Hankkeen tarkoitus, tausta ja hankkeesta vastaava on esitetty arviointiohjelmassa selkeästi. Hankkeen ja sen ympäristön nykytilan kuvaus on kuitenkin yleispiirteistä ja arviointiohjelmassa esitetyt tiedot ovat osittain vanhentuneita tai puutteellisia. Täsmällisen arvioinnin tekemiseksi tietoja on näiltä osin täydennettävä ja tarkennettava.

Riittävän yksityiskohtaiset kartta-aineistot ovat välttämättömiä, jotta voidaan arvioida esitettyjen reittivaihtoehtojen soveltuvuutta ja tarvittavia lisäselvityksiä. Lisäksi hankkeen maankäyttötarve ja tarvittava merenpohjan muokkaus sekä rakennusvaiheet ja -menetelmät, muun muassa ammusten raivaus, putkenlasku, asennuskalusto, kiviaineksen merenpohjaan läjittäminen ja risteysrakenteet, on esitettävä ja arvioitava selkeästi ja yksityiskohtaisesti. Selostuksessa on esitettävä myös käytettävän kiviaineksen laatu sekä mistä ja miten kiviaines tuodaan. Käyttöön-oton valmisteluun liittyvän painekokeen ympäristövaikutukset tulee tarkemmin selvittää ja arvioida.

Arviointiohjelmassa todetaan, että kielteisten ympäristövaikutusten välttämiseksi ja lieventämiseksi valitaan saatavilla olevat parhaat ja ympäristöystävällisimmät menetelmät hankkeen kaikissa vaiheissa.

Vaihtoehtojen käsittely

Arviointiselostuksessa tulee esittää useampia reittivaihtoehtoja. Arviointiohjelmassa on tarkasteltu pelkästään kahta merenalaista reittivaihtoehtoa, jotka poikkeavat toisistaan vain lyhyellä matkalla. Hankkeen

suunnittelussa ja toteutuksessa on noudatettava varovaisuusperiaatetta ja arviointiselostuksessa kaasuputkelle on esitettävä ympäristöllisesti paras reittivaihtoehto. Reittivalinnassa on otettava huomioon myös mahdolliset Natura 2000 -alueiden täydennystarpeet.

Yhteysviranomaisen katsoo lisäksi, että hankkeen aiemmin selvitetty reittivaihtoehto on esiteltävä tarkemmin ja perusteltava niiden karsinta ja nykyisten vaihtoehtojen valinta.

Arviointiohjelmassa on esitetty vain yksi maakaasuputken rantautumiskohta ja se ei ole voimassa olevan asemakaavan mukainen. Selostuksessa on esitettävä useampia rantautumisvaihtoehtoja ja perusteltava vaihtoehtojen valinta.

Hanketta ja hankealuetta koskevat strategiat, ohjelmat ja suunnitelmat

Arviointiselostuksessa tulee esittää ja ottaa huomioon kaikki hanketta tai hankealuetta koskevat olemassa olevat ja valmisteilla olevat lait, asetukset, ympäristösopimukset, -ohjelmat ja -linjaukset sekä valmisteilla oleva EU:n merialuesuunnitteludirektiivi.

Arviointiselostuksessa tulee myös selostaa, miten Suomen merenhoitosuunnitelman strategiset tavoitteet ja toimenpiteet otetaan huomioon hankkeen suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä.

Vaikutusten selvittäminen ja merkittävyyden arviointi

Vaikutusten arviointi on arviointiohjelmassa kohdistettu hankkeen kannalta keskeisiin vaikutuksiin ja arvioitavat asiat on tuotu pääosin selkeästi esille. Hankkeen merkittävimpien vaikutusten arvioidaan aiheutuvan rakentamisen aikana putken asennustoimenpiteistä merenpohjaan. Käyttövaiheen vaikutusten arvioidaan olevan todennäköisesti lieviä, pääasiassa kalatalouteen ja laivaliikenteeseen kohdistuvia vaikutuksia. Seuraavilta osin suunniteltua arviointia on täsmennettävä.

Hankkeen vaikutusten arviointimenetelmät on esitetty puutteellisesti ja ne tulee esittää tarkemmin selostuksessa.

Yhteysviranomaisen katsoo, että putkilinjan ympäristövaikutusten selvittämisessä ja lieventämisessä tärkeintä on putkilinjan reitin optimointi. Reitin selvitys ja optimointi tulee tehdä siten, että merenpohjaan kohdistuvat muokkaus- ja raivaustoimenpiteet ovat mahdollisimman vähäisiä. Rantamatalikon ulkopuolella reitin optimoinnissa on pyrittävä siihen, että ei tarvita räjäytyksiä, ruoppaamisia tai muita vastaavia merenpohjan raskaita muokkaustoimenpiteitä.

Yhteysviranomaisen toteaa, että dynaamisesti asemoituvan laskualuksen käyttö putkenlaskussa on ympäristön kannalta parempi vaihtoehto kuin ankkuroidun aluksen käyttö. Kaasuputken suojaamisesta aiheutuu suuremmat kielteiset vaikutukset kuin putken laskemisesta merenpohjaan. Tästä syystä putkijakso, joka katsotaan välttämättömäksi suojata, on pyrittävä saamaan mahdollisimman lyhyeksi. Rantamatalikkoalueella, jossa putki on suojattava muun muassa turvallisuussyistä, tulee selvittää, onko ympäristön kannalta parempi vaihtoehto upottaa putki merenpohjaan tai peittää putki kiviaineksella. Vaihtoehtojen menetelmien

vaikutukset tulee arvioida ja toimenpiteiden kielteiset vaikutukset minimoida.

Hankkeen vaikutusalue riippuu tarkasteltavan vaikutuksen luonteesta. Eri vaikutusalueiden rajaukset on esitettävä ja perusteltava arviointiselostuksessa.

Vaikutukset Suomenlahteen

Suomenlahden tilaa on kuvattu monipuolisesti, mutta arviointiselostuksessa hankealueen nykytilan kuvausta tulee täydentää käyttäen hyväksi sekä olemassa olevaa tietoa, muun muassa tarkkailutuloksia, että lisäselvityksistä saatavaa tietoa. Muun muassa Suomenlahden happitilanteesta esitetyt kuvat kertovat Suomenlahden syvien osien happitilanteesta, mutta eivät kuvaa Inkoon edustan tai yleensä rannikkoalueiden tilannetta.

Rannikkovesimuodostuma, johon rantautumisalue sijoittuu, on lounaisen sisäsaariston muodostuma Inkoo Fagervik, jonka ekologinen tila on luokiteltu huonoksi (Vesienhoitosuunnitelma vuoteen 2015). Se rajoittuu lounaisen ulkosaariston muodostumaan Upinniemenselkä, joka on luokiteltu välttäväksi ja lounaisen sisäsaariston muodostumaan Orslandet, joka on luokiteltu huonoksi. Näiden ulkopuolella lounaisen ulkosaariston muodostuma Porkkala-Jussarö on luokiteltu tyydyttäväksi. Lokakuussa 2013 julkaistussa uudessa luokitteluehdotuksessa mainitut muodostumat on luokiteltu välttäviksi paitsi Orslandet edelleen huonoksi. Luokanmuutoksien ei ole arvioitu aiheutuvan muutoksista muodostumien tilassa vaan laajemmasta käytettävissä olevasta aineistosta ja luokitus-kriteerien muutoksista.

Arviointiohjelmassa on hyvin tunnistettu vesistövaikutusten luonne ja esitetty sen pohjalta selkeästi vaikutusten arvioinnin periaatteet ja selvitystarpeet. Olemassa olevan aineiston ja suunniteltujen selvitysten kuvaus on kuitenkin hyvin yleispiirteinen, mikä vaikeuttaa niiden riittävyyden arviointia. Vaikutukset tulee arvioida kaikilta osin sellaisella tarkkuudella, että vaihtoehtojen väliset erot voidaan arvioida luotettavasti. Myös vaikutukset kaikkiin hankkeen vaikutusalueella sijaitseviin pitkäaikaisiin merialueen tilan seuranta-asemiin tulee arvioida.

Työmenetelmät ja muun muassa merenpohjaan kohdistuvat toimenpiteet on esitetty hyvin yleisellä tasolla ja vaikutusten arviointia varten on tarkennettava tietoja muun muassa kaivusta, ruoppauksista ja kiiviaineksen kasaamisesta sekä massamäärien että toimenpiteiden sijoittumisen osalta.

Hankkeesta vastaavan tulee arvioida hankkeen vaikutukset vesien tilan tavoitteiden saavuttamiseen sekä vesienhoidon osalta rannikkovesimuodostumien että merenhoidon osalta koko Suomen kansallisen merialueen kannalta.

Luontovaikutukset

Selostusta laadittaessa alueella aiemmin tehtyt luontoselvitykset on otettava huomioon. Lisäksi Fjusön alueella tulee tehdä viitasammakko-

ja pesimälinnustoselvitykset. Hylkeiden määristä hankkeen vaikutusalueella tulee esittää ajantasaista tietoa.

Maakaasuputken rakentamisen ja käytön aikaiset vaikutukset harmaa-hylkeen suojelun kannalta merkittävälle Kallbådanin Natura 2000 -alueelle ja muille hylkeiden esiintymisalueille tulee selvittää. Putken rakentaminen tulee toteuttaa ja ajoittaa siten, että haitat hylkeille ovat mahdollisimman vähäiset.

Inkoon saariston Natura 2000 -suojeluperusteet liittyvät ensisijaisesti alueen linnustolliseen arvoon. Kaasuputkilinjauksen lähellä merialueella sijaitsee kaksi merkittävää maailmanlaajuisesti vaarantuneen allin levähdysaluetta. Levähdysalueiden tarkemman rajauksen ja merkittävyyden selvittämiseksi tulee Inkoon saariston Natura 2000 -alueella tehdä muutolla levähtävän linnuston selvitys.

Arviointiohjelmassa on esitetty, että Natura-arvioinnin tarveharkinta tehdään YVA-menettelyn aikana. Yhteysviranomaisen toteaa, että vedenalaisten luontotyyppien, lähinnä riuttojen ja hiekkasärkkien osalta on tarvetta Natura 2000 -verkoston täydentämiselle. Suunnitellun kaasuputken vaikutusalueella saattaa näitä luontotyypejä esiintyä, joten arvioinnissa on selvitettävä eri vaihtoehtojen vaikutukset myös mahdollisiin Natura 2000 -alueiden täydennyksiin.

Vaikutukset kalastoon ja kalastukseen

Kalastovaikutusten arviointimenetelmäkuvaus on yleispiirteinen. Arviointiohjelmassa ei ole tarpeellisessa määrin esitetty olemassa olevia hyödynnettäviä tutkimustietoja, tehtäviä uusia selvityksiä ja niissä käytettäviä menetelmiä. Ohjelmasta ei myöskään käy ilmi millä alueilla tutkimuksia tehdään.

Myös kalatalousvaikutusten arviointia koskevaa menetelmäkuvausta pitää tarkentaa kuvaamalla mitä mahdollisia vaikutuksia kalatalouteen voi aiheutua rakentamisen ja käytön aikana. Rakentamisen aikaisten vaikutusten arvioinnin osalta on esitettävä myös mitä olemassa olevia tutkimustietoja on hyödynnetty, mitä uusia selvityksiä on tehty ja mitä menetelmiä on käytetty tutkimusaineiston hankinnassa.

Arviointiselostuksessa pitää esittää putkilinjan ympäristön nykyiset kalastusalueet kartalla, jotta voidaan paremmin arvioida putken ja sen asennustoimenpiteiden vaikutuksia kalastukseen.

Meluvaikutukset

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämistä koskevan lain ja merenhoidon järjestämistä koskevan asetuksen perusteella hankkeen tarkasteltavia vaikutuksia on myös vedenalainen melu. Vedenalainen melu ei saa tasoltaan olla sellaista, että se vaikuttaisi haitallisesti meriympäristöön. Rakentamisen ja käytön aikainen melu tulee arvioida seuraavien päätösten ja raja-arvojen mukaisesti: EU komission päätös merivesien hyvän tilan arvioinnissa käytettävistä perusteista ja menetelmästandardeista (2010/477/EU) ja Valtioneuvoston päätös Suomen merenhoitosuunnitelmasta (ensimmäinen osa).

Arviointiohjelmassa esitetyt selvitykset toiminnan aiheuttamasta melusta ovat pääosin riittäviä. Arviointiselostuksessa tulee kuitenkin esittää mahdollisimman hyvin erilaisten meluisten toimintojen tai prosessien kestot, sijoittuminen ja mahdollisten säännöllisesti toistuvien melutapah- tumien yleisyys ja niiden aiheuttaman melun leviäminen ympäristöön. Mikäli toiminnasta saattaa aiheutua hetkellisiä voimakkaita melutapah- tumia, tulee ne ja niistä aiheutuva melu kuvata erikseen siten, että las- kennoissa esitetään tällaisen toiminnan aiheuttama keskiäänitaso kye- seisen toiminnan aikana sekä toiminnan aiheuttamat enimmäistasot alueen ympäristössä. Arviointiselostuksessa tulee myös esittää selkeäs- ti meluntorjuntatoimet tai parhaan käytettävissä olevan tekniikan menet- telyt, joilla melun leviämistä ympäristöön pyritään vähentämään.

Rakentamiseen liittyvistä meluista tulee esittää miten voimakasta melua ja painetta aiheuttavien toimintojen, kuten räjäytykset ja muu louhintaa, aiheuttamia haittavaikutuksia alueen eliöstölle voidaan vähentää. Lisäk- si näiden toimintojen mahdolliset vaikutukset ihmisiin ja rajoitukset (esim. kesto ja toiminnan ajoittuminen) alueiden käyttöön rakennusvai- heessa tulee esittää.

Vaikutukset maankäyttöön

Arviointiselostuksessa tulee esittää ajantasainen kaavoitustilanne ja selkeämmät kaavakartat. Suunnittelualueita koskevat kaavoissa esitetyt merkinnät tulee myös avata selostukseen.

Alueella on voimassa Uudenmaan maakuntakaava ja Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaava. Suunnitellun maakaasuputken maanpäällä kul- keva osuus on Joddbölessä maakuntakaavan teollisuusalueen alueva- rausmerkinnällä osoitetulla alueella, jolla on kiviainesvarantoja. Arvioin- tiselostuksessa tulee selvittää hankkeen ja alueen kiviainesvarantojen käytön yhteensovittamista ja tiedossa olevien hankkeiden yhteisvaiku- tukset. Merialueella putkivaihtoehdot osuvat alueelle, jossa on maakun- takaavamerkintänä Natura-alue.

Joddbölen asemakaavan muutostarve tulee selvittää.

Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön, kulttuuriympäris- töön ja maisemaan

Maanpäällisen kulttuuriperinnön osalta rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman arvokkaat kohteet on esitetty YVA-ohjelmassa riittävällä tavalla.

Selostukseen tulee päivittää uusimman selvityksen mukaiset maakun- nallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt. Ne löytyvät Uudenmaan 2. vai- hemaakuntakaavan liiteaineistosta ja perustuvat Missä maat on mai- niommat selvitykseen (Uudenmaan liitto 2012).

Hankkeella voi olla vaikutusta arkeologiseen kulttuuriperintöön sekä ve- dessä että maassa etenkin rakennusvaiheessa. Hankealueen ja sen lä- hiympäristön maassa olevista tunnetuista muinaisjäännöksistä tulee esittää selkeä kartta. Hylkykohteita esittävää karttaa on täydennettävä. Jos muinaismuistoja havaitaan, haitallisten vaikutusten lieventämisestä ja muinaismuistolain mukaisesta menettelystä sovitaan Museoviraston

kanssa. Balticconnector-hankkeen valmistelun ja suunnittelun yhteydessä on tärkeää selvittää luotettavasti se, onko hankkeeseen liittyvien vesirakennustöiden alueella vedenalaisia kulttuuriperintö- tai muinaisjäännöskohteita. Tämä selvitetään asiantuntijan tekemän arkeologisen vedenalaisinventoinnin avulla, josta tuotetaan inventointiraportti. Muinaismuistolakia ei sovelleta talousvyöhykkeellä, mutta sielläkin on huolehdittava siitä, että putken reitti on inventoitu kulttuuriperintökohteiden havaitsemiseksi ja hankkeen suunnittelussa varmistetaan, ettei sen yhteydessä tuhoudu tai vahingoitu kulttuuriperintökohteita.

Liikennevaikutukset

Hankkeella tulee olemaan vaikutuksia alueen vesiliikenteelle, varsinkin putken asennusvaiheessa, sillä putkilinjaus kulkee useiden väylien alitse.

Hankkeesta vastaavan tulee olla yhteydessä Liikennevirastoon ja sovittava yksityiskohtaisen suunnittelun edellyttämistä selvityksistä. Tutkimus- ja asennustöissä käytettävien alusten on oltava jatkuvassa yhteydessä Suomen ja Viron liikenteenohjauskeskuksiin ja alusten tulee noudattaa liikenteenohjauskeskusten ohjeita sekä meriteiden sääntöjä. Hankkeesta vastaavan tulee toimittaa hyvissä ajoin toteutettavan putkilinjakseen koordinaattitiedot Liikennevirastolle, jotta se voidaan merkitä merikartoille muiden vesilläliikkujien tiedoksi. Putken asennuksessa ja merkitsemisessä tulee noudattaa Liikenneviraston antamia ohjeita.

Maaliikenteen vaikutusten osalta on selvittävä erityisesti hankkeen rakentamisen aikaisten kuljetusten mittakaava, reitit ja lähialueen tieverkon riittävyys niiden välittämiseen. Tämän lisäksi on selvittävä maa-kuljetuksiin mahdollisesti liittyvät liikenneturvallisuusriskit.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden ja toimintojen kanssa

Hankkeen vaikutusalueella sijaitsevat ja suunnitellut muut hankkeet oikeuksineen on otettava kaikessa toiminnassa huomioon ja hankkeessa on noudatettava yleistä varovaisuusperiaatetta. Maakaasuputken linjaus, rakentaminen ja käyttö tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että se ei estä nykyisiä tai myöhempiä Suomen aluevesien ja talousvyöhykkeen tieteellisen tutkimuksen tai taloudellisen hyödyntämisen hankkeita ja että sen aiheuttamat haitat näille muille hankkeille ovat mahdollisimman vähäiset.

Arviointiohjelmassa esitetyt muiden hankkeiden tiedot (muun muassa Ruduksen laajenevaa toimintaa ja Inkoon hiilivoimalaitosalueen voimalaitostuhkien kaatopaikkaa ei ole mainittu ja suunnitellun LNG-termiinalin sijaintipaikka on virheellinen) ovat puutteellisia. Saadun palautteen mukaan suunniteltu kaasuputki risteää myös maanpäällisiä kohteiden kanssa (öljyputki, vesi- ja viemäriputki, suunniteltu tie kalasatamaan). Yhteysviranomaisen toteaa, että yhteisvaikutusten asianmukainen arvioiminen edellyttää tietojen päivittämistä arviointiselostukseen.

Vaikutukset turvallisuuteen ja ihmisten elinoloihin

YVA-ohjelmassa on huomioitu vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) ja lain nojalla annettujen säännösten mukaiset lupamenettelyt.

Arviointiselostuksessa on selkeästi tuotava esille onnettomuuksien ja häiriötilanteiden aiheuttamat riskit lähialueen asutukselle ja ympäristölle. Lisäksi on kuvattava menettelyt vahinkojen ennalta ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida mahdolliset vaikutukset kalojen käyttökelpoisuuteen ihmisravintona.

Veden samentumisen vaikutuksia on tarpeen selvittää myös hankkeen vaikutusalueen uimaveden laatuun.

Seuranta

Arviointiselostuksessa esitetään ehdotus hankkeen vaikutusten seurantaohjelmasta. Seuranta tehdään ennen rakentamista ja rakentamisen sekä käytön aikana. Seurannan tavoitteena on hankkia tietoa hankkeen vaikutuksista ympäristöön ja lieventämistoimenpiteiden onnistumisesta sekä tunnistaa hankkeesta aiheutuvat odottamattomat vaikutukset.

Muita yksityiskohtia

- Kohdasta 3.4.4 puuttuu maininta Kallbådanista hylkeidensuojelualueena.
- Kohdassa 3.4.4 esitetään virheellisesti, että harmaahylje ja itämerennorppa ovat luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajeja. Ne ovat luontodirektiivin liitteiden II ja V lajeja. Suomen uhanalaisarvioinnin mukaan itämerennorppa on silmälläpidettävä, mutta harmaahylje on elinvoimaiseksi luokiteltu laji.
- Kohdassa 4.3.2.5 esitetään virheellisesti, että puolet Kallbådanin Natura 2000 -alueesta sijaitsee Suomen aluevesirajojen ulkopuolella. Alue sijaitsee Kirkkonummen ja Inkoon kunnissa.
- Kohdassa 3.5.2 esitetään virheellisesti, että pohjatutlaus on Suomenlahdella kielletty.

Osallistuminen ja raportointi

Arviointiohjelman nähtävillä olon aikana Kyrkfjärdenin koululla järjestettiin 25.3.2014 esittelytilaisuus, jossa paikalla olivat hankkeesta vastaavan, konsultin ja yhteysviranomaisen edustajien lisäksi noin 20 henkilöä. Esittelytilaisuudessa keskusteltiin muun muassa hankkeen sijainnista, vaihtoehtoista, rakentamisen aikaisista vaikutuksista ja rajoituksista, maisema- ja meluvaikutuksista, kaavoituksesta, LNG-terminaalista, taloudellisista vaikutuksista, vaikutuksista talousvesikaivoihin ja korvauksista. Lisäksi tuotiin esille, että hankkeesta on myös ilmoitettava pääkaupunkiseudun lehdissä, koska osa ihmisistä on loma-asukkaita.

Viranomaisille järjestettiin esittely- ja keskustelutilaisuus 14.3.2014 Uudenmaan ELY-keskuksessa.

Arviointiohjelmassa on esitetty selkeästi osallistumisjärjestelyt. Hankkeella on ollut ohjausryhmä. Arviointiin liittyvät aineistot ovat olleet nähtävillä myös internetissä Uudenmaan ELY-keskuksen YVA-sivuilla.

Kansainvälinen menettely

Tässä YVA-menettelyssä sovelletaan kansainvälistä menettelyä YVA-lain 14 §, 15 § ja 22 § mukaisesti. Arviointimenettelyssä ja arviointiselostuksen laadinnassa on otettava huomioon mitä Espoon sopimuksessa ja Suomi – Viro kahdenvälisessä sopimuksessa YVA-menettelystä on sovittu.

Hankkeesta vastaavan on siten huolehdittava, että arviointiselostus sisältää Viron 25.4.2014 päivätyssä lausunnossa esiin tuomat täydennys-tarpeet. Ympäristöministeriö huolehtii Espoon sopimukseen liittyvistä ilmoitus- ja neuvottelutehtävistä.

5. LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄ OLO

Lähetämme yhteysviranomaisen lausunnon tiedoksi lausunnonantajille ja tiedon lausunnosta mielipiteen esittäjille. Lausunto on nähtävillä internetsivuilla osoitteessa: www.ymparisto.fi/balticconnectorYVA.

Lähetämme kopiot arviointiohjelmasta saamistamme lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset asiakirjat säilytetään Uudenmaan ELY-keskuksessa.

Johtaja

Satu Pääkkönen

Ylitarkastaja

Leena Eerola

LIITE

1) Maksun määräytyminen ja muutoksenhaku

Saadut lausunnot ja mielipiteet löytyvät osoitteesta www.ymparisto.fi/balticconnectorYVA.

TIEDOKSI

Suomen ympäristökeskus (lausunto + 2 kpl arviointiohjelmia)
Lausunnon antajat
Mielipiteen esittäjät

LIITE 1**MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN JA MUUTOKSENHAKU****Sovelletut oikeusohjeet**

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §
Laki valtion maksuperustelain 1 ja 8 §:n muuttamisesta

Valtioneuvoston asetus 9.1.2014 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista vuonna 2014.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelman käsittelystä perittävä maksu on 80 € kultakin asian käsittelyyn kuluvalta tunnilta. Tämän ympäristövaikutusten arviointiohjelman käsittelyyn kului 312 tuntia.

Maksua koskeva muutoksenhaku

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä.

